

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

3. Основні стандарти розслідування для співробітників служб оперативного реагування при розслідуванні міжнародних злочинів. Міжнародна група Global Rights Compliance LLP. Київ, 2016. <https://mart-ngo.org.ua>

Ключові слова: воєнні злочини, збройний конфлікт, обстановка злочину, розслідування злочинів.

Key words: war crimes, armed conflict, crime scene, crime investigation.

ЦЕХАН ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, доктор юридичних наук, професор*

КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ, СФОРМОВАНИХ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Складність структури злочинної діяльності, яка спрямована на отримання злочинних доходів, вимагає диференційованого підходу щодо аналізу моделей їх формування та класифікації останніх. Наукове пізнання будь-якого складного явища чи процесу вимагає розроблення його класифікації, що дозволяє деталізувати відповідний об'єкт та виокремити його ознаки, які не відображаються у загальному визначенні, яке має концептуальний характер. Будь-яка класифікаційна система будується за відповідною системою критеріїв та ознак, які можуть бути покладені в основу її побудови. Не є виключенням і формування класифікації доходів отриманих за результатами організованої злочинної діяльності.

Так, перш за все, на нашу думку, необхідно класифікувати злочинні доходи за хронологічною систематичністю їх формування, зокрема:

по-перше, злочинні доходи, які формуються спонтанно і не прогнозовано щодо їх кількісно-якісних показників. Щодо вказаної групи доходів, то необхідно відзначити, що останні характерні для автономних злочинців та злочинних угруповань загальнокримінальної спрямованості на початковому етапі їх злочинної діяльності. Значною мірою, наведене пов'язано із низьким рівнем ідеологічно-психологічної організації злочинного угруповання на початковому етапі формування та функціонування, зокрема: а) відсутності стійкої визначеності щодо тривалості функціонування злочинного угруповання та подальшої стратегії злочинної діяльності; б) невизначеність із базовою формою злочинної діяльності, що призводить до вчинення широкого спектру злочинів загальнокримінальної спрямованості; в) відсутність потреби у стійкому надходженні доходів для забезпечення злочинної діяльності групи, оскільки для вчинення злочинів використовуються підручні засоби та фізична сила безпосередніх виконавців злочинів; г) доходи отримані отриманні внаслідок злочинної діяльності використовуються для задоволення примітивних базових потреб (придбання одягу, спиртних напоїв, наркотичних засобів) і, тому, потреба в отриманні

злочинного доходу прямо корелює із вказаними факторами. У той же час, необхідно відзначити і варіативну модель формування доходів такими групами: а) *ситуативна модель* – вчинення нових злочинів за гострої потреби отримання доходу для задоволення своїх потреб; б) *систематична модель* – не встановлення групи правоохоронними органами, розвиток почуття безкарності і, як наслідок, прагнення сформувати системну модель отримання злочинних доходів;

по-друге, доходи, які формуються систематично із відносною прогнозованістю кількісно-якісних показників. Опрацювання матеріалів практики свідчить, що такий тип доходів характерний для злочинних угруповань із такими базовими ознаками: а) стійкість та наявність ustalеної структурної побудови (ієрархічний чи мережевий тип); б) наявність чітко вираженої форми базової злочинної діяльності; в) вчинення учасниками угруповання злочинів є основною формою їх соціальної практики та формою зайнятості; г) контроль за окремими сегментами кримінальних ринків (кримінальний ринок наркотиків, зброї, підакцизних товарів) та/або секторів економіки; д) наявність стійкої потреби у систематичному фінансовому забезпеченні злочинної діяльності угруповання; е) стійкі зв'язки з іншими суб'єктами, які входять до структури кримінального середовища, зокрема «ворами в законі»; ж) наявність неформальних зобов'язань щодо необхідності відрахування частини доходів, отриманих за результатами злочинної діяльності в «общак» для підтримки кримінальних інституцій та криміналізації окремих об'єктів та сфер, зокрема установ виконання покарань. Закономірно відзначити, що такий тип доходів формується у моделі, яка обґрунтована інституційними економістами та як основний концепт допускає, що злочинці діють за правилами раціональних економічних агентів, зокрема оцінюють потенційний дохід та систему ризиків, яка пов'язана із злочинною діяльністю.

Продовжуючи, можна також запропонувати класифікацію доходів за механізмом їх формування, зокрема алгоритмом безпосереднього надходження до суб'єкта, який здійснює подальше розпорядження останніми.

Використовуючи наведений критерій, на нашу думку, до *першої групи* можна віднести доходи, які отримані особою чи групою осіб за результатами здійснення ними злочинної діяльності загальнокримінальної спрямованості. Вказаний тип доходів характеризується такими базовими ознаками: а) низький рівень прогнозованості кількісно-якісних показників; б) надходження у формі матеріальних цінностей, які потребують подальшої реалізації та/або у формі готівкових коштів; в) отримуються у результаті вчинення злочину безпосередньо суб'єктом подальшого розпорядження такими доходами; г) використовуються особою чи групою осіб на власний розсуд, як правило, для забезпечення власних потреб та продовження злочинної діяльності.

До *другої класифікаційної групи* на нашу думку, можна віднести доходи, які сформовані опосередковано за результатами злочинної діяльності. До типових ознак таких доходів можна віднести: а) відносно високий рівень прогнозованості кількісно-якісних показників;

б) надходження у формі готівкових коштів; в) суб'єкт розпорядження такими доходами, як правило, не приймає участі у злочинній діяльності за результатами якої вони сформовані; г) використовуються за «цільовим» призначенням; д) їх використання контролюється іншими суб'єктами, які визначенні лідерами злочинного середовища, а в окремих випадках і особами, які забезпечують їх безпосереднє формування. Ще з радянський часів однією із форм існування, вказаної групи доходів, одержаних за результатами злочинної діяльності є «обшак». Слушно звернути особливу увагу на те, що незважаючи на тривалу історію існування такого типу злочинних доходів, останні не стали предметом систематичного наукового дослідження у результаті чого: а) відсутнє наукове визначення вказаної категорії; б) нерозроблені чіткі та логічно обґрунтовані класифікації; в) не систематизовано основні напрями використання такої групи злочинних доходів. Так, аналіз наукових джерел свідчить, що дослідники, як правило, послуговуються публіцистичними формулюваннями, які складно імплементувати у правотворчу та правозастосовну практику. У результаті цього, приймаючи зміни до КК України, спрямовані на посилення кримінально-правової протидії діяльності злочинних спільнот та лідерів кримінального середовища, механізми формування вказаної групи доходів залишились без належних засобів кримінально-правового впливу, що створює передумови для стійкого та систематичного продовження формування економічного підґрунтя організованої злочинності.

Ключові слова: організована злочинність; дохід; класифікація; модель формування.

Key words: organized crime; income; classification; formation model.

САМОЙЛЕНКО ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, доктор юридичних наук, професор*

ТІТУНІНА КАТЕРИНА ВІКТОРІВНА

*Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби
з організованою злочинністю при РНБО України,
головний науковий співробітник відділу дослідження проблем
протидії кіберзлочинам та загрозам інформаційній безпеці,
кандидат юридичних наук*

ДО ПИТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ЗАСОБУ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

У Мінціфрі вважають, що ринок криптовалют в Україні розвинений, але більша його частина перебуває в сірій зоні, і це створює загрозу для держави, бізнесу і користувачів [1]. У підґрунті популярності криптовалют як нового фінансового інструменту лежать комплекс технічних

Хижняк Євген Сергійович Окремі аспекти загальної профілактики умисних вбивств підрозділами кримінальної поліції	408
Цитряк Віктор Ярославович, Альбещенко Олексій Станіславович Правові питання діяльності приватних військових компаній в умовах воєнних конфліктів	413
Павліченко Євгенія Володимирівна, Косяк Олег Володимирович Напрями розвитку пробації в Україні	415
Григорчак Діана Володимирівна Протидія торгівлі людьми в умовах війни та глобальних викликів XXI століття	417

СЕКЦІЯ 22 КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕДИЦИНА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА

Tishchenko Valerii Volodymyrovych, Bielik Larysa Stepanivna Features of forensic analysis in the investigation of crimes	420
Загородній Віктор Євстафійович, Гресь Юлія Олегівна Збройний конфлікт як обстановка вчинення та розслідування злочинів	423
Цехан Дмитро Миколайович Класифікація доходів, сформованих за результатами злочинної діяльності	425
Самойленко Олена Анатоліївна, Тітуніна Катерина Вікторівна До питання криптовалют як засобу вчинення кримінального правопорушення	427
Ващук Олеся Петрівна, Стевенсон Оксана Степанівна Перспективи криміналістики в умовах російсько-української війни	430
Албул Сергій Володимирович, Колодій Денис Володимирович Оперативно-розшукове документування колабораційної діяльності в умовах воєнного стану: проблемні питання	432
Кубарев Іван Володимирович, Барган Сергій Сергійович Використання доказів у закордонних моделях допиту	436